

Verbaalilauseen perusrakenteesta

Eeva Kangasmaa-Minn

Nominaalilauseen rinnalla verbaalilause on jäänyt suhteellisen vähälle huomiolle. Syynä on tietysti se, että edellistä pidetään primaarikonstruktiona, josta jälkimmäinen on kehittynyt. On kuitenkin aihetta muistaa, ettei nominaalilauseetta ole voinut olla olemassa ilman verbaalilauseetta. Toisin sanoen, alussa oli vain lause, josta molemmat tyypit ovat kehittyneet.

Nominaalilause on käsitteenä kaksiselitteinen. Puhtaasti muodolliselta kannalta nominaalilauseita ovat ne, joista finiittiverbi puuttuu. Syntaktisen rakenteen kannalta nominaalilauseita taas ovat ne, jotka sisältävät predikaatiivisuhteen. Edellisen näkökannan mukaan nominaalilauseita ovat esim. *Maa vahva, Jumala väkevä* tai *Maassa maan tavalla taikka maasta pois*, mutta eivät *Taivas on sininen ja valkoinen* tai *Metsässä orjan keräjä on* (Ravila, Vir. 1960 s. 245). Vielä selvemmin ristiriitaisuus ilmenee esim. unkarin kielessä. Siellä siis *Az ég kék* 'Taivas on sininen' edustaa nominaalilauseetta, mutta ei *Az ég kék volt* 'Taivas oli sininen', vaikka ainoana erona on aika-aspekti. Jälkimmäisessä lauseessa kopula on pantava näkyviin, koska mennyttä aikaa ilmaisevat formantit eivät voi liittyä nominaalipredikaattiin.

Johdonmukaisuuden vuoksi on lähdettävä siitä, että kaikki nominaalipredikaatille rakentuvat lauseet ovat nominaalilauseita kopulan esiintymisestä tai puuttumisesta huolimatta. *Taivas on sininen ja valkoinen* on tyypiltään rinnastettavissa *Az ég kék és fehér* -ilmaisuuksiin. Nominaalilauseelle tunnusomaista on subjektin ja nominaalipredikaatin eli predikaatiivin vastaavuus, joka voi olla täydellinen, kuten edellä, tai osittainen: *Porvoo on Suomen vanhimpia kaupunkeja* tai *Nämä pojat ovat samaa perhettä* tai *Ilma on kylmää*.

Toisaalta esimerkeistämme *Maassa maan tavalla* on verbaalilause, samoin kuin tietysti *Metsässä orjan keräjä on*. Jälkimmäisessä lauseessa ilmipantu *on* ei esiinny kopulana, vaan lokaalista suhdetta ilmaisevana verbinä. Tämä näkyy sidonnaiseen adverbiaaliin sisältyvästä syntaktisesta aineksestä, sijapäätteestä. Edellinen esimerkkilause on elliptinen, koska siinä ei ole ollenkaan tuotu verbiä, esiin. Sidonnainen adverbiaali *maassa* edustaa predikaattilauseketta ja sijapäätteensä nojalla viittaa kiistattomasti oloverbiin.

Lausanalyysi perustuu käytännössä binaarisuuden periaatteeseen. Primaari-

jako subjekti- ja predikaattiosaan on ainakin työhypoteesina käyttökelpoinen. Subjektiosa on syntaktinen ykseys, miten monenkirjavia suhteita sen aineosat edustanevatkaan, predikaattiosa saattaa jakaantua edelleen syntaktisesti merkittäviin yksiköihin. Silloinkin kun predikaattina näyttää olevan pelkkä finiitti-verbi, syvyysstrukturi viittaa kaksijakoisuuden periaatteeseen: *Poika opiskelee* (parhaillaan, jatkuvasti). Predikaattiosan binaarisuus käy muodollisesti ilmi frekventatiivisuffiksista. Toisaalta sellainen ilmaus kuin *Poika menee*, jossa predikaattiverbi on vartaloltaan monomorfeeminen, jää semanttisestikin epätäydelliseksi, ellei predikaattiosaan sisällytetä toista jäsentä pinta- tai syvyysstruktuuriin.

Verbaalilauseen perustrukturi edellyttää täten primaarijaon lisäksi predikaattiosan jakautuvan verbi- ja määriteosiin. Samaa periaatetta voidaan tietysti soveltaa nominaalilauseeseenkin: verbiä vastaa kopula, adverbialia nominaalipredikaatti. Lauseen binaarisuus vaihtuu tavallaan kolmikanta-prinsiippiin, tai paremminkin, primaarijakoa seuraa niin ikään binaarisuuden käsitteeseen pohajutuva sekundaarijako. Tuloksena joka tapauksessa on kolmiosainen lause. Asiaa ei muuta se, että jokin jäsenistä saattaa puuttua tai sisältyä johonkin toiseen jäseneseen. Niinpä nominaalilauseessa *Az ég kék* jäsen *kék* edustaa pintastruktuurissa sekä kopulaa että nominaalipredikaattia, verbaalilauseessa *Poika opiskelee* taas predikaatti sisällyttää itseensä myös kolmannen eli adverbialijäsenen. Objekti sisältyy normaalisti aina toiseen jäseneseen. *Koira syö luuta* sisältää formaalisesti vain yksijäsenisen predikaattiosan: *syö luuta* (vrt. Ravila, Vir. 1943 s. 255). Predikaatin toisena ja lauseen kolmantena jäsenenä on piilomerkitys *nyt, yleensä*. *Koira vei luun metsään* edustaa pintastruktuuriltaanikin täydellistä ilmausta *Koira — vei luun — metsään*.

Lauseen nominaalisuus tai verbaalisuus ilmenee juuri sen kolmannen jäsenen muodosta. Nominaalilauseessa subjekti ja predikaatiivi voidaan samastaa, joko kokonaan tai osittain. Verbaalilauseessa suhde on riippuvainen predikaattiverbin merkityksestä, joka taas määrää kolmannen jäsenen muodon. Verbin finiittisyys ei mitenkään ole ratkaiseva: *Metsään juokseva* (karhu) edustaa verbaalilauseetta sekin, nominaalisaatio vain on tuonut sen esimerkissämme pintastrukturiin adnominaaliseksi määritteeksi. Finiittimuotojen katsotaan kehittyneen nominaalimuodoista, mutta silloin kun *Karhu juokseva* on ollut toimintaa tarkoittava ilmaus, eriytymistä ei vielä ollut voinut tapahtua. Toisin sanoen: *juokseva* ei ollut infiniittimuoto, niin kauan kuin ei ollut olemassa vastakohtaksi finiittimuotoja.

Esiurallaisen ihmisen puhetta on hahmoteltu staattisten tuokiokuvien sarjaksi: *karhu! juokseva! karhu-juokseva!* (Ravila, Vir. 1943 s. 262). Tällaisen yleislauseen suhteellistakaan ikää on mahdotonta määritellä; verbaalilause — ja samalla sen vastakohtana nominaalilause — on yhtä vanha kuin deklinaatio. Kun kieleen kehittyi formaalisia keinoja muiden kuin predikaatiivisen samastus-

suhteen ilmaisemiseen, syntyi verbin erikoismääritteitä. *Karhu juokseva* edustaa nominaalilauseetta (*juokseva* = jäsenet 2 ja 3), mutta *Karhu metsään juokseva* on verbaalilause (*metsään* = jäsen 3, *juokseva* = jäsen 2). Tietysti jälkimmäinen esimerkki voitaisiin tulkita nominaalilauseeksikin: *Karhu on metsään juokseva* otus, mutta tällainen ilmaus perustuisi kahteen kantalauseeseen: *Karhu + predikatiivi* ja *Karhu juoksee metsään*, ja sisältäisi joka tapauksessa verbaalilauseeseen palautettavan suhteen.

Näyttää siltä, että syntaktiset kategoriat ovat olleet morfologisten perustana ja että deklinaatio on antanut syyksen myös konjugaation kehittymiselle. Ravilan esittämää alkukantaista ilmaustyyppiä voisi laventaa tulevan verbiaineksen laatua muuntelemalla, esim. *karhu! mies! syövä!*, josta saataisiin *karhu-mies-syövä!* ja edelleen *karhu-(mies-syövä!)*, siis *Karhu syö miehen*. Ilmeisesti pelkkä positio riitti osoittamaan, kumpi *syövä*-sanan perusmuotoisista määritteistä oli tekijänä, kumpi tekemisen kohteena, mutta ymmärrettävää myös on, että jälkimmäinen funktio voi saada erikoismerkin erottamaan sen edellisestä. Akkusatiivi karakterisoi tarvittaessa objektin — sehän on nykykielissäkin varsin yksiselitteinen objektin sija joitakin irrallisia määritteitä lukuun ottamatta (esim. tšeremissin *teläm* 'talvella', *kečöbalem* 'keskipäivällä'), ja *m*-päätteinen akkusatiivi luetaankin suomalais-ugrialaisten kielten primaarikaasuksiin. Toinen sija, joka nykykielissäkin ilmaisee pelkästään kieliopillisiä suhteita, on *n*-päätteinen genetiivi. Näitä sijoja käytettiin, kun ei tultu toimeen pelkällä perusmuodolla. Voidaan sanoa, että kuten *m*-suffiksi erotti objektin subjektista, *n*-suffiksi teki eron adverbiaalini ja predikatiivin välille. Hamassa muinaisuudessa siis ilmauksessa *Karhu juoksi metsään* illatiivia on voinut vastata *n*-suffiksinen muoto.¹ Nykyään sanoisimme sitä latiiviksi, mutta monta kertaa käytettyyn argumenttiimme vedoten on kiiruhdettava huomauttamaan, ettei latiivia — tulosijana — voinut olla olemassa, ennen kuin myös *olo-* ja *erosijat* olivat kehittyneet. Yleisestä, eriytymättömästä verbin määritteen sijasta saattoi tulla paikallissija silloin kun *n*-päätte liittyi paikkaa tarkoittavaan sanaan. *Olo-* ja muutosijojen vastakohtaisuus saattoi syntyä silloin, kun verbeihin kehittyi staattisuuden ja muuttuvuuden vastakohtaisuus. Ennen suuntasijoja oli vain yleinen sija, joka eriytymisen tapahduttua vakiintui erikoisfunktionsa. Latiivin yleisluonteisuuteen viittaa mm. se seikka, että suomalais-ugrilaisissa kielissä ilmaistaan tulosijoilla suhteita, joihin indoeurooppalaisissa kielissä käytetään semanttisesti suomen olisijoja vastaavia konstruktioita (pysähtyä johonkin, saapua jonnekin, hävitä jonnekin jne.).

Alkuperäisen verbaalilauseen rakennetta kuvaa lauseke $N + V + N^n$, jossa N^n tarkoittaa sidonnaista adverbiaalia. Milloin tässä asemassa oli paikkaa merkitse-

¹ Periaatteessa on tietysti yhden tekevää, oletetaan vanhan yleissijan päätteeksi *-n*:n asemesta esim. *-k* tai *-j* (vrt. Erkki Itkonen, *Suomalais-ugrilaisen kielen- ja historiantutkimuksen alalta* s. 70). Yleissijan suffikseja on voinut olla useitakin samanikäisiä, *-n* on kuitenkin niistä kielen myöhemmän kehityksen kannalta laaja-alaisin.

vä sana, suhteesta tuli lokaalinen (Ravila, SUST 98 s. 312). Siksi määräyhteyksissä *n*-sija esiintyi paikallisijana, joka oli yleinen siinä mielessä, että suuntasijoihin eriytyminen ei vielä ollut tapahtunut. Jos sidonnaisena adverbiaalina oli elollista olentoa tarkoittava sana, suhde muuttui possessiiviseksi. Tätä kuvastaa sanajärjestyksen muutos $N + V + N^n = > N^n + V + N$. Possessiivista transformaatiota valaisee muuten nykysuomenkin vastaava konstruktio: *Kirja on pojalla* viittaa tilapäiseen, lokaaliseen omistukseen, *Pojalla on kirja* tarkoittaa pysyvää possessiivista suhdetta.

Joka tapauksessa possessiivinen suhde on johdettavissa yleisestä adverbiaalisuhteesta yksinkertaisen transformaation avulla. Suomen välillisiä possessiivikonstruktioita ei voi sinänsä johtaa eriytymättömästä adverbiaalin sijasta, koska niissä ilmenee olo- ja muutosverbien syntaktinen vastakohtaisuus. Valaisevia ovat mordvan ja tšeremissin suhteet, näissä kielissä kun *habeo*-konstruktio ilmaistaan *n*-sijan avulla, esim. tšer. *ergon ulo imiáže* 'Pojalla on hevonen.' Lisäksi niissä välittömän ja välillisen possessiivi-ilmauksen sukulaisuus on ilmeinen: mordvan *atánt kolmo tejterende* muodostaa sellaisenaan lauseen: 'Isällä on kolme tytärtä', mutta toisenlaisessa syntaktisessa yhteydessä se voitaisiin tulkita pelkästään subjektiosaksi: 'Isän kolme tytärtä. . .' Historialliselta kannalta mordvan ja tšeremissin välitön possessiivinen suhde on yhtä vanha kuin välillinen, syntynyt silloin kun possessiivinen suhde sijoittui määttämään toisen lauseen nominijäsentä. Suomessa välitön possessiivisuhde on tietysti aineksiltaan välillistä paljon vanhempi; sellaiset rudimentit kuin *Minun on nälkä* viittaavat alkuperäiseen yhteyteen.

Nykyisin genetiiviksi sanotaan juuri possessiivisessa suhteessa esiintyvää *n*-sijaa, paikallisen suhteen *n*-muodot katsotaan latiiveiksi. Kaksijakoisuuden periaatteessa pysyäksemme, latiivia ei voinut olla olemassa ennen genetiiviä. Primaarisen *n*-sijan kahteutuminen pohjautui semanttiseen näkökohtaan: elollisen ja elottoman vastakkaisuuteen. (Vrt. Kangasmaa-Minn, SUST 146 s. 130—131.) Kun kuitenkin possessiivinen suhde on transformaation avulla johdettavissa perustyyppistä lokaalisen edustaessa muuttumatonta tyyppiä, voidaan katsoa, että yksinkertainen verbaalilause ilmaisee lokaalista suhdetta.

Nykysuomessakin lauseen »kolmas jäsen», sidonnainen adverbiaali, on paikallissijassa. Ns. sisäiset paikallissijat varsinaisesti ilmaisevat lokaalista suhdetta, mutta myös ulkoisilla saattaa olla puhtaasti lokaalinen funktio, kuten tuttu esimerkkipari *Sanko on kaivossa* ja *Sanko on kaivolla* osoittaa. Yllä jo tuli viitatuksi siihen, että ulkoisten paikallissijojen possessiivinen funktio on johdettavissa lokaalisesta. Yleisten paikallissijojen lokaalisuus taas perustuu muutamaiin adverbeihin ja postpositiorakenteisiin. *Isä on kaukana*. *Isä tulee kaukaa*. *Isä menee kauas (kauaksi)* edustavat kaikki lokaalista suhdetta ilmaisevia peruslauseita.

Transitiiviverbille rakentuva verbaalilause eroaa edellä kaavaillusta perus-

tyypistä sikäli, että siinä kolmas jäsen ei viittaa subjektiin, vaan objektiin. Toisin sanoen, subjektin ja kolmannen jäsenen välillä ei ole verbin ilmaisemaa suhdetta. Subjekti on erillään, manipulaatiot kohdistuvat verbilausekkeen sisäiseen struktuuriin. Siinä objekti, jota lausekokonaisuuden kannalta on pidettävänä toisen jäsenen eli predikaatin osana, edustaa ensiasteista määrittettä, sidonnainen adverbiaali taas toisasteista. Verbilausekkeen adverbiaali-jäsen täsmentää, minkälaisia seurauksia verbin objektiin kohdistama toiminta aiheuttaa. Lausetyyppi transformoituu riippuvuussuhteita vaihtamalla struktuuriksi, jossa adverbiaalista tulee verbin eli toisen jäsenen osa ja objekti siirtyy kolmanneksi: *Poika löi päänsä seinään* => *Poika juoksi seinään päänsä*.

Eri peruslausetyypit voidaan kokoavasti esittää seuraavanlaisina yksinkertaisina kaavoina (K = kopula, O = objekti, Nⁿ = sidonnainen adverbiaali):

$N + K + \begin{matrix} N \\ A \end{matrix}$	Nominaalilause
$N + V + N^n$	Intransitiiviverbille rakentuva verbaalilause
$N + VO + N^n$	Transitiiviverbille rakentuva verbaalilause

Verbaalilauseiden konstituenttien järjestystä muuntamalla saadaan edellä esitetyt transformaatiotyypit:

$N^n + V + N$	Possessiivilause
$N + VN^n + O$	Ensiasteisen adverbiaalain sisältävä lause

Nominaalilause nominilausekkeeksi sijoitettuna tuottaa attribuutisuhteen *Ilma on kaunis* => *Kaunis ilma*, possessiivilause taas attributiivisuhteen: *Lapsen on uni* => *Lapsen uni (on syvää)*.

Muut kuin edellä kaavaillut konstruktiot perustuvat eri lausetyyppien yhdistelmiin. Katsoakseni esim. predikatiiviadverbiaalain sisältävä lause ei edusta yksinkertaista peruslausetta. *Isä on sairaana* koostuu kahdesta kantalauseesta: *Isä on + adverbiaali* ja *Isä on sairas*. Sijoitettaessa jälkimmäistä edelliseen yhteiset jäsenet eliminoituvat ja määrite saa matriisilauseena olevan verbaalilauseen edellyttämän kieliopillisen asun. *Sairaana* on syvyysstruktuurissa predikatiivi, pintastruktuurissa siitä vasta tulee adverbiaali. Adjektiivi ei varsinaisesti voi esiintyä muussa funktiossa kuin attribuutin tai predikatiivin, itsenäiset paikallissija-asuiset adjektiivit eivät kuulu peruslauseeseen rakenteeseen. Myös subjektina adjektiivi on moninaistuneen prosessin tulos. Ilmauksessa *Tytöstä kasvoi kaunis* matriisilauseetta edustaa *Tytöstä kasvoi + subjekti* ja siihen upotettua toista lausetta *Tyttö on kaunis*. Tällä kertaa nominaalilauseesta tulee verbaalilauseeseen subjekti, ja yhteisten (*tyttö*) tai tarpeettomien (kopula) jäsenten sulauttua saadaan lause, jonka subjektina on adjektiivi. Tämä ei ole outoa, sillä *kaunis on* syvyysstruktuurissa adjektiiville luonteenomaisessa predikatiivin funktiossa.

Predikatiiviadverbiaalain sisältävät lauseet selittyvät verbaali- ja nominaalilauseeseen yhdistelmiksi. Tämä ilmenee osaksi siitakin, ettei predikatiiviadver-

biaalilla ole omaa erosijaa, vaikka sillä on omat olo- ja tulosijamuotonsa. Useimmissa tapauksissa, joissa predikatiivisuhteen erosija näyttää tulevan kyseeseen, se kuuluu verbaali- eikä nominaalilauseeseen: *Pojasta tuli maanviljelijä. Asiasta kehittyi skandaali.* Näissä esimerkeissä subjekti eikä adverbiaali palautuu nominaalilauseeseen. Tähän viittaa sekin, että yksinäisenä elatiivimuotoisena predikatiiviadverbiaalina on useimmiten substantiivi. Poikkeuksena on tietysti tyyppi *Tyttö kasvoi rumasta kauniiksi*, jossa erosija on saatettu tulosijan pariksi pohjana kaksi nominaalilauseetta: *Tyttö oli ruma ja Tyttö on kaunis.* Pintastruktuurissa elatiivimuodolla on tässä aikaisempaan olotilaan tai tapahtumaan viittaava funktio, vrt. *Tulin uimasta. Uimasta tultuamme menimme syömään.*²

Verbaalilauseeta on kahta perustyyppiä: N + V + Nⁿ ja N + VO + Nⁿ, joissa Nⁿ tarkoittaa mitä tahansa sidonnaista adverbiaalia. Historiallisesti Nⁿ taas voidaan yhdistää *n*-päätteiseen yleisen määritteen sijaan, josta sekä yleispaikallissija latiiivi että nykyinen possessiivisija genetiivi voidaan johtaa. Nyky-suomen genetiivi ei esiinny syntaktisesti merkittävän sidonnaisen määritteen sijana, lauseen kolmantena jäsenenä, lukuun ottamatta sellaisia rudimentti-ilmauksia kuin *Lapsen on nälkä.* Valtaosaltaan genetiivit kuuluvat alisteisina jäseninä nominilausekkeisiin. Instruktiivi, joka sekin kuuluu *n*-sijan perillisiin, taas edustaa tyyppillistä vapaata adverbaalista määritettä, joka voidaan jättää pois verbilausekkeen funktion siitä mitenkään muuttumatta. (*Naapurin*) *Poika kulki (jalan) metsään* valaisee esimerkkinä yleismääritteen sijan asemaa nyky-suomen lausekonstruktioissa. Vaikka se historiallisesti sisältyykin illatiivin päätteeseen, se on menettänyt identiteettinsä verbaalilauseen tosiasiallisena tunnusmerkkinä.

² Yksinäinen erosijamuotoinen adjektiivi nominaalilauseeseen palautuvana predikatiiviadverbiaalina on useimmiten ablatiivissa: *Ilma tuntui lämpimältä.*

Zur Grundstruktur des Verbalsatzes

Eeva Kangasmaa-Minn

Als Verbalsatz gilt allgemein ein Ausdruck, der eine finite Verbform enthält. Für die Verfasserin kommt jedoch die Verbalität eines Satzes darin zum Ausdruck, dass er ein adverbiales Abhängigkeitsverhältnis enthält. Entsprechend gründet sich ein Nominalsatz auf ein nominales bzw. prädikatives Verhältnis.

Der Satz wird von jeher in zwei Teile geteilt: die Subjekts- und die Prädikats-teile. In einem vollständigen Satz gliedert sich der Prädikatsteil weiterhin in Verb und Adverbiale, der Nominalsatz in Kopula und Nominalprädikat. Im wesentlichen ist ein Satz dreigliedrig, obwohl ein Glied auch fehlen kann. In einem Ausdruck wie *Maassa maan tavalla* 'im Lande nach der Sitte des Landes' (= »Andere Länder, andere Sitten«) oder *Maa vahva* 'die Erde [ist] stark' ist das zweite Glied im dritten enthalten, im Satz *Poika opiskelee (nyt, yleensä)* 'der Junge studiert (jetzt, i.a.)' das dritte wiederum im zweiten. Das Objekt des transitiven Verbums bildet eine enge Verbindung mit seinem Bestimmungswort; das Objekt des finiten Verbs gehört als ein Teil zum zweiten Glied des Satzes.

Die Nominalität oder Verbalität des Satzes kommt in der Form des dritten Gliedes zum Ausdruck. Im Nominalsatz lassen sich das erste und das dritte Glied, das Subjekt und das Prädikativum, entweder ganz oder teilweise identifizieren. Im Verbalsatz hängt das Verhältnis von der Bedeutung des Prädikativs ab, wodurch die Form des dritten Gliedes bestimmt wird. *Karhu juokseva* 'Bär laufend (laufender Bär)' vertritt somit einen Nominalsatz, *Karhu metsään juokseva* 'Bär in den Wald laufend (in den Wald laufender Bär)' dagegen einen Verbalsatz; oder es handelt sich — falls *juokseva* als Nominalform ausgelegt wird — wenigstens um einen Satz, der einen nominalisierten Verbalsatz enthält.

Im Nominalsatz werden die Grundformen der Wörter eingesetzt. Im Verbalsatz braucht man grammatische Elemente, die das Subjekt vom Objekt unterscheiden und das gebundene Adverbiale bezeichnen. Die Primärkasus der finnisch-ugrischen Sprachen sind der *m*-Akkusativ und der *n*-Fall, als dessen morphologische Erben der finnische Genitiv und Instruktiv gelten. In denselben Zusammenhang gehört offenbar der *n*-Lativ, der sich direkt herleiten könnte von einem ursprünglichen Kasus der allgemeinen Bestimmung. Natürlich kann ein anderes »Lokalkasussuffix« (*k, j*) noch ursprünglicher sein, doch wird die Entwicklung der Satzstruktur hier nur vom theoretischen Standpunkt aus betrachtet. Dabei ist zu beachten, dass aus einem allgemeinen, nicht differenzierten Kasus der Bestimmung eines Verbums dann ein Lokalkasus werden konnte, wenn das diesbezügliche Suffix an ein Wort trat, das eine Örtlichkeit ausdrückte. Die Gegensätzlichkeit zwischen den lokalen und lativischen Fällen konnte dann entstehen, wenn sich bei den Verben der Kontrast zwischen statisch und veränderlich entwickelte. Wenn als gebundenes Adverbiale ein Wort verwendet wurde, das ein belebtes Wesen ausdrückte, wurde das Verhältnis possessiv.

Gerade unter dem letztgenannten Aspekt ist das Verhältnis zwischen *n*-Lativ und *n*-Genitiv interessant. Verwenden wir N^n als Zeichen des gebundenen Adverbiale, erhalten wir folgendes Schema für den Basis-Satz: $N + V + N^n$. Hier wird also ein lokales Verhältnis ausgedrückt. Eine einfache Transformation erbringt das possessive Verhältnis: $N^n + V + N$. Aufschlussreich sind die *habeo*-Konstruktionen im Mordwinischen und Tscheremissischen, wo der Besitzer mit Hilfe des *n*-Kasus ausgedrückt wird: tscher. *ergan ulo imäoze* 'der Junge hat ein

Pferd'. Ein Vergleichspunkt findet sich auch in der finnischen Gegenwartssprache: *Kirja on pojalla* 'das Buch ist beim Jungen (= »der Junge hat das Buch«)'

drückt — normal betont — ein lokales Verhältnis aus, *Pojalla on kirja* 'der Junge hat ein Buch' wiederum ein possessives.